

Nr 196.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med anledning av framställning från Magnesitaktiebolaget Tarrekaise beträffande vissa av bolaget arrenderade mineralfyndigheter å kronojord i Norrbottens län; given Stockholms slott den 22 mars 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att tiden för inträdande av den arbetsperiod, som omförmäles i kontrakt mellan kronan och Magnesitaktiebolaget Tarrekaise den 26 mars 1904, må, utöver vad i sådant avseende medgivits enligt tilläggsavtal den 22 september 1908 och den 6 augusti 1913, utsträckas till ingången av år 1924 eller, där bolaget kan vara i tillfälle att tidigare övergå till effektivt arbete, till början av året näst efter det, då bolaget hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län därom gjort skriftlig anmälan, med iakttagande att från den tid, som arbetsperioden enligt kontraktet och tilläggsavtalen omfattar, skall avräknas den tid, som kan komma att förflyta från innevarande års utgång till det år, varunder arbetsperioden tager sin början.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Petersson, anförde:

I proposition den 31 mars 1903 gjorde Kungl. Maj:t framställning till riksdagen i fråga om tillgodogörandet av vissa magnesitfyndigheter å kronojord inom Kvikkjokks kapellförsamling av Norrbottens län. Kungl. Maj:t föreslog därvid riksdagen att medgiva, att de ifrågakomna fyndigheterna finge på arrende upplåtas samt att för sådan upplåtelse skulle gälla vissa huvudgrunder. Enligt dessa skulle arrendeperioden sönderfalla i två avdelningar, undersökningsperioden och arbetsperioden. Den förra perioden var avsedd för fyndigheternas fullständiga undersökning och för andra förarbeten m. m. Den skulle utgöra en tid av fem år från och med det år, varunder arrendeavtal mellan kronan och vederbörande arrendator komme till stånd, och skulle arbetet under

denna tid bedrivs i den omfattning, att årligen på detsamma nedlades en summa av minst 8,000 kronor, därav minst 5,000 kronor i verkliga arbetskostnader. Arbetsperioden skulle omfatta en tid av 45 år, räknat från undersökningsperiodens utgång eller, där arrendatorn skulle vara i tillfälle att tidigare övergå till effektivt arbete, från den 1 januari året efter det, då arrendatorn hos Kungl. Maj:ts befallningshavande gjort skriftlig anmälan i sådant avseende.

Sedan riksdagen uti skrivelse den 22 maj 1903 anmält, att riksdagen med viss ändring, som ej avsåg nyss angivna bestämmelser, bifallit Kungl. Maj:ts berörda framställning, godkände Kungl. Maj:t den 5 juni 1903 riksdagens beslut, i vad detsamma skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag.

Den 26 mars 1904 godkände Kungl. Maj:t förslag till kontrakt mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Magnesitaktiebolaget Tarrekaise, å andra sidan, om upplåtande på arrende till detta bolag av ej mindre följande fyra järnmalmsinmutningar å Tarrekaise inom Kvikkjokks kapellförsamling, nämligen nr 2931 Jägaren, 2932 Bruden, 2937 Haren och 2939 Orren, än även de inom de för fyndigheterna nr 2937 Haren och 2939 Orren anvisade utnål belägna magnesitinmutningar ävensom magnesitinmutningarna Paturkårso nr 1 och 5 samt Hildo.

På därom av omförmälda bolag i mars 1908 gjord ansökning medgav Kungl. Maj:t, med riksdagen, den 12 juni 1908,

att den kostnad, bolaget under år 1903 nedlagt på arbete för de sålunda arrenderade fyndigheternas fullständiga undersökning och för andra förarbeten m. m., finge räknas bolaget till godo såsom för nämnda ändamål nedlagd under år 1908 och bolaget således anses hava fullgjort de arbeten, som enligt berörda kontrakt ålegat detsamma under den där omförmälda försökstiden; samt

att med den i kontraktet omförmälda arbetsperiodens inträdande finge anstå till ingången av år 1914 eller, där arrendatorn skulle vara i tillfälle att tidigare övergå till effektivt arbete, till början av året näst efter det, då arrendatorn hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län därom gjort skriftlig anmälan, under iakttagande av att från den tid av 45 år, som arbetsperioden enligt kontraktet omfattade, skulle avräknas den tid, som kunde komma att förflyta från 1908 års utgång till det år, varunder arbetsperioden toge sin början.

I överensstämmelse härmed träffades tilläggsavtal med bolaget den 22 september 1908.

Sedermera har på därom av bolaget i mars 1913 gjord ansökning Kungl. Maj:t, med riksdagen, den 13 juni 1913 medgivit, att tiden för

inträdandet av den i kontraktet omförmälda arbetsperioden finge, utöver vad i sådant avseende medgivits enligt tilläggsavtalet den 22 september 1908, utsträckas till ingången av år 1919 eller eventuellt tidigare tidpunkt, i likhet med vad år 1908 medgavs, med iakttagande att från den tid, som arbetsperioden enligt kontraktet och tilläggsavtalet omfattade, skulle avräknas den tid, som komme att förflyta från 1913 års utgång till det år, varunder arbetsperioden toge sin början.

I överensstämmelse härmed träffades nytt tilläggsavtal med bolaget den 6 augusti 1913.

Bolaget har nu i en till Kungl. Maj:t den 31 december 1917 ingiven skrift anhållit, att anståndet med arbetsperiodens inträdande måtte utsträckas till början av år 1924 eller, därest bolaget skulle vara i tillfälle att tidigare övergå till effektivt arbete, till början av året efter det, då bolaget hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län därom gjort skriftlig anmälan.

I sin ovanberörda, år 1908 ingivna ansökning hade bolaget anfört, bland annat, följande:

Då Tarrekaise magnesitfält låge nära gränsen till Norge, på kort avstånd från djup och hela året öppen norsk hamn, samt magnesiten och dess produkter hade sin huvudsakligaste marknad i Amerikas och västra Europas koppar- och järnproducerande länder, hade bolaget från början haft för avsikt att lägga sina fabriker vid norsk hamn samt att dit frakta råvaran för vidare förädling och export. Men då numera utsikter förefunnes för det snara byggandet av en inlandsbana genom det inre Norrland, hade bolaget beslutat att bygga sina fabriker vid Tarrekaise och att välja den blivande inlandsbanan till utfartsväg för sina produkter samt införsel av stenkol m. m., då bolaget även kunde från Sverige förse sina arbetare med proviant samt sina fabriker med bränsle från Norrbottens skogar och torvmossar, allt under förutsättning att den för bolaget nyttiga delen av banan byggdes under närmaste åren och finge den för Norrbottens malmtrafik lämpligaste sträckning.

Till stöd för sin nu ifrågavarande ansökning har bolaget anfört följande:

Då några trafikleder, som möjliggjorde en definitiv gruvbrytning vid Tarrekaise, ännu icke hunnit anordnas, vore bolaget försatt i den nödvändigheten att hemställa om ytterligare anstånd med arbetsperiodens inträdande för en tid av fem år. Bolaget hyste emellertid den förhoppningen, att transportförhållandena skulle hinna ordnas i så god tid, att gruvbrytningen kunde taga sin början redan före femårsperiodens slut.

I denna förhoppning nedlade nu bolaget ett energiskt arbete på att alla nödiga förarbeten skulle vara undångjorda till den tidpunkt, då en definitiv gruvbrytning med fördel kunde igångsättas. För utnyttjande av de nuvarande goda konjunkturerna och tillgodoseendet av det alltmer stegrade behovet av magnesit vore det också av största intresse för bolaget att snarast börja med arbetet. Icke mindre viktigt vore detta ur den synpunkten, att först härigenom möjliggjordes för bolaget att få sina i gruvföretaget nedlagda betydande kapital räntebärande. Betydelsen av bolagets förundersökningar och arbete på fyndigheternas tillrättläggande för gruvdrift hade tydligen framträtt år 1916. Nämda år hade det varit fara värt, att den svenska industrin skulle ställas utan magnesit, då de fordringar, som hade uppställts för erhållande utifrån av erforderlig mängd magnesit, varit synnerligen betungande och svåra att tillmötesgå. Bolaget hade då trätt emellan och ställt till industriens förfogande behövligen kvantitet magnesit från Tarrekaise, varigenom den svenska industrien i detta avseende frigjorts från utlandets beroende. Brytningen under år 1916 hade emellertid fått karaktären av enbart försöksbrytning. De enorma transportkostnaderna hade omöjliggjort en av bolaget tänkt övergång till ordnad gruvdrift. Först i och med ordnandet av trafikförhållandena kunde en sådan igångsättas.

Till följd av remiss hava kammarkollegium och kommerskollegium den 25 februari 1918 avgivit gemensamt utlåtande i ärendet och därvid överlämnat infordrade yttranden från Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län samt bergmästarämbetet i norra bergmästardistriktet.

Såväl Kungl. Maj:ts nämnde befallningshavande som vederbörande bergmästare hava förmått sig icke hava något att erinra mot bifall till förevarande framställning.

Kammarkollegium och kommerskollegium hava i sitt utlåtande förklarat sig icke hava något att erinra emot att tiden för inträdandet av den arbetsperiod, som omförmäles i kontraktet mellan kronan och bolaget den 26 mars 1904, finge, utöver vad i sådant avseende medgivits enligt tilläggsavtal den 22 september 1908 och den 6 augusti 1913, utsträckas till ingången av år 1924 eller, där bolaget kunde vara i tillfälle att tidigare övergå till effektivt arbete, till början av året näst efter det, då bolaget hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län därom gjort skriftlig anmälan. Från den tid, som arbetsperioden enligt kontraktet och tilläggsavtalen omfattar, borde enligt ämbetsverkens åsikt avräknas den tid, som kunde komma att förflyta från innevarande års utgång till det år, varunder arbetsperioden toge sin början.

*Departements-
chefen.*

För egen del anser jag mig böra förorda bifall till förevarande ansökning på sätt ämbetsverken tillstyrkt. Jag får därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva, att tiden för inträdande av den arbetsperiod, som omförmäles i kontrakt mellan kronan och Magnesitaktiebolaget Tarrekaise den 26 mars 1904, må, utöver vad i sådant avseende medgivits enligt tilläggsavtal den 22 september 1908 och den 6 augusti 1913, utsträckas till ingången av år 1924 eller, där bolaget kan vara i tillfälle att tidigare övergå till effektivt arbete, till början av året näst efter det, då bolaget hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län därom gjort skriftlig anmälan, med iakttagande att från den tid, som arbetsperioden enligt kontraktet och tilläggsavtalen omfattar, skall avräknas den tid, som kan komma att förflyta från innevarande års utgång till det år, varunder arbetsperioden tager sin början.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.